

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania T. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Siedlcach

o prawo do wypłaty emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 lutego 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 8 września 2021 r., sygn. akt III AUa 501/21,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia wyrok Sądu Okręgowego
w Siedlcach z dnia 10 maja 2021 r., IV U 707/20 i oddala odwołanie;**

**2. odstępuje od obciążania skarżącego zwrotem kosztów
postępowania na rzecz organu rentowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 8 września 2021 r. w sprawie,
III AUa 501/21 T. O. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w

Siedlcach o prawo do wypłaty emerytury oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 10 maja 2021 r., sygn. akt IV U 707/20 oraz orzekł o kosztach procesu.

Decyzją z dnia 29 lipca 2020 r., znak: [...], Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Siedlcach, na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53), zwanej dalej „ustawą emerytalną”, przyznał T. O. emeryturę od dnia 1 lipca 2020 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, w wysokości ustalonej na podstawie art. 26 tej ustawy w kwocie 998,88 zł i zawiesił wypłatę tego świadczenia z uwagi na pobieranie przez ubezpieczonego świadczenia przyznanego przez inny organ rentowy, tj. Wojskowe Biuro Emerytalne. Wyrokiem z dnia 10 maja 2021 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej zawieszenia wypłaty świadczenia w ten sposób, że nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Siedlcach podjęcie wypłaty emerytury na rzecz T. O. od dnia 1 lipca 2020 r. w kwocie 998,88 zł oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Siedlcach na rzecz T. O. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego decyzją z dnia 22 marca 2006 r. przyznał T. O., urodzonemu w dniu [...] 1954 r., emeryturę wojskową od dnia 1 lutego 2006 r., na podstawie art. 31 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.) w kwocie 3.696,88 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru świadczenia przyjęto uposażenie należne ubezpieczonemu według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, tj. w dniu 31 stycznia 2006 r. w kwocie 3.640 zł, dodatek za długoletnią, 31-letnią służbę wojskową, w kwocie 910 zł i 1/12 dodatkowego uposażenia. Podstawa wymiaru wyniosła 4.929,17 zł. Procentowy wymiar emerytury wyniósł 82,90%, jednak wobec zastosowania zasady nieprzekraczania 75% podstawy wymiaru (art. 18 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin), wysokość emerytury wojskowej ustalono w kwocie 3.696,88 zł. Do wysokości tej emerytury uwzględniono okres służby wojskowej do nabycia uprawnień emerytalnych w wymiarze 15 lat - 40% oraz ponad ten okres służbę wojskową w wymiarze 16 lat i 6

miesiące - 42,90%. Do wysokości emerytury wojskowej nie zaliczono żadnych okresów składkowych lub nieskładkowych, ponieważ ubezpieczony takich nie posiadał. Służbę wojskową rozpoczął w dniu 1 sierpnia 1974 r. i został z niej zwolniony w dniu 31 stycznia 2006 r. W okresie pobierania emerytury wojskowej T. O. od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 30 kwietnia 2020 r. był zatrudniony na podstawie stosunku pracy w Urzędzie Miasta G..

Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne. Wskazał, że spór w sprawie miał charakter prawny, sprowadzał się bowiem do oceny prawidłowości zastosowania przez organ rentowy art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291, dalej jako: ustawa emerytalna). Zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Według ust. 2 art. 95 ustawy przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej. Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Co do zasady więc w razie zbiegu uprawnień do emerytury z dwóch różnych systemów przysługuje tylko jedno świadczenie - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Zasada ta ma również zastosowanie do przypadku nabycia prawa do emerytury wojskowej, bowiem art. 95 ust. 2 określający wyjątek od zasady pobierania jednego świadczenia emerytalnego odnosi się również do emerytur wojskowych. Wyłączenie zasady pobierania jednego świadczenia, przewidziane w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, dotyczy przypadku obliczenia emerytury wojskowej

dla żołnierza powołanego do służby wojskowej po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. Sytuacja takiego żołnierza jest bowiem odmienna, gdyż przy obliczaniu jego emerytury wojskowej nie podlegają uwzględnieniu żadne okresy składkowe i nieskładkowe ani przed rozpoczęcia służby (art. 16 ust. 1 tej ustawy), ani przypadające po jej zakończeniu (art. 14 ust. 1 tej ustawy). Wskutek rozdzielenia systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego każdy z nich realizuje osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych, którzy służbę rozpoczęli po 1 stycznia 1999 r. W rezultacie osoba uprawniona do emerytury wojskowej, obliczonej na podstawie art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, która spełnia jednocześnie warunki do emerytury z FUS ma prawo do pobierania obu tych świadczeń bez ograniczeń.

Sąd pierwszej instancji uznał za właściwy kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej przyjęty w wyroku Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. O zastosowaniu wyjątku od zasady wypłacania jednego świadczenia decyduje brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego, a nie data przyjęcia żołnierza zawodowego do służby wojskowej (art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej). Sąd Okręgowy wyjaśnił, że ze względu na lata służby ubezpieczonego (31) oraz osiągnięcie przez niego limitu 75 % podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego okresy cywilne w żaden sposób nie mogły wpłynąć na wysokość świadczenia wojskowego.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył organ rentowy.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony T. O. wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego. Sąd przyjął za podstawę rozstrzygnięcia stan faktyczny ustalony przez Sąd pierwszej instancji traktując go jako niesporny. Sąd drugiej instancji przyłączył się do kierunku wykładni

zaprezentowanego w powołanym wyżej wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 uznając, że z przepisów art. 95 ust. 1 i ust. 2 ustawy emerytalnej, należy wyprowadzić wniosek, iż użyte w art. 95 ust. 2 sformułowanie "emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych", oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej. Dotyczy to żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. oraz niektórych żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed 2 stycznia 1999 r.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił i przyjął za własne, rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czyniąc je, stosownie do art. 387 § 21 k.p.c., podstawą własnego rozstrzygnięcia. W ocenie tego Sądu zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu, a apelacja jako bezzasadna, na podstawie art. 385 k.p.c., podlegała oddaleniu.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości. Zaskarżonemu wyrokowi, zarzucił naruszenie prawa materialnego tj.: art. 2 ust. 1 i ust. 2, art. 5 ust. 2a, art. 95 ust. 1 i ust. 2, art. 96 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 7, 12, 14, 15, 15a, 16, 18e ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczony spełnia wszystkie przesłanki do wypłaty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obok emerytury wojskowej), mimo, iż wstąpił do służby wojskowej po raz pierwszy przed dniem 2 stycznia 1999 r. i nie nabył emerytury na podstawie art. 15a lub 18e ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku sądu oraz wyroku sądu pierwszej instancji i oddalenie odwołania oraz zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego kosztów postępowania za obie instancje oraz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się w pełni uzasadniona albowiem zarzut naruszenia prawa materialnego jest słuszny.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowana jest wykładnia art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (LEX nr 3274620) Sąd Najwyższy przyjął, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru, obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm. w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586 ze zm.). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał na ugruntowane w teorii prawa stanowisko odnośnie do reguł pierwszeństwa wykładni językowej. Ten kierunek akceptuje także judykatura Sądu Najwyższego i przyjmuje, że w państwie prawnym interpretator musi zawsze w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Jeśli zaś językowe znaczenie tekstu jest jasne, wówczas - zgodnie z zasadą *clara non sunt interpretanda* - nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni. W takim wypadku wykładnia pozajęzykowa może jedynie dodatkowo potwierdzać, a więc wzmacniać wyniki wykładni językowej wykładnią systemową czy funkcjonalną. Jeżeli jednak pojawiają się silne jurydycznie argumenty przeciwstawne, które upoważniają do stosowania w sprawie pozajęzykowych reguł wykładni prawa, to tego rodzaju wnioskowanie również jest akceptowane w teorii prawa. Przyjmuje się bowiem, że nawet gdy rezultaty wykładni językowej są jasne, ale pozostają w zasadniczej sprzeczności z hierarchią wartości systemu prawa, to dopuszczalne są inne metody wykładni prawa. Sąd Najwyższy podkreślił, że występująca w dotychczasowym orzecznictwie kontrowersja wywołująca rozbieżność, a w konsekwencji powodująca poważne wątpliwości i kreująca to zagadnienie prawne, nie dotyczy wykładni całego art. 95 ust. 2 ustawy

emerytalnej, ale użytego w tym przepisie zwrotu: „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych”, który określa wyjątki od niewątpliwie obowiązującej w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń. W ocenie Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, wykładnia będącego przedmiotem analizy zwrotu, dokonywana z uwzględnieniem reguł gramatycznych, musi prowadzić do wniosku, że uprawnione jest zarówno przyjęcie, że w art. 95 ust. 2 chodzi wyłącznie o odesłanie do zasad, a więc jedynie do sposobów obliczenia emerytury wojskowej określonych w art. 15a i art. 18e ustawy zaopatrzeniowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17), jak i uznanie, że owe zasady nie mogą abstrahować od dwóch odrębnych kręgów adresatów owych zasad, gdyż są one odnoszone tylko do nich, skoro unormowane w powołanych przepisach zasady obliczenia emerytur wojskowych dotyczą jedynie „żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.” oraz „żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2012 r.” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13), natomiast z całą pewnością nie żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., gdyż zasady obliczania przysługującej im emerytury wojskowej określają art. 14 i art. 15 ustawy zaopatrzeniowej, przewidujące między innymi możliwość doliczenia do wysługi emerytalnej okresów „stażu cywilnego”. To drugie stanowisko zyskuje zresztą wsparcie w wykładni gramatycznej kontekstowej, która nakazuje odwołanie się do tekstu, którego część stanowi zwrot podlegający interpretacji (kontekstu), a zatem każe uwzględniać także miejsce (otoczenie), w którym ustawodawca ów zwrot umieścił. W świetle uregulowań zawartych w powołanych przepisach, wspólnym mianownikiem dla wszystkich wymienionych grup żołnierzy zawodowych jest natomiast tylko maksymalna i minimalna kwota emerytury, która nie może przekroczyć 75% podstawy jej wymiaru (art. 18 ust. 1 oraz art. 18h ust. 1), a także nie może być niższa od kwoty najniższej emerytury (art. 18 ust. 2 i 3 oraz art. 18h ust. 2), ale już nie przyjęte w nich reguły obliczania emerytury. Wątpliwości w ramach tej metody wykładni dotyczą również sposobu rozumienia art. 15a ustawy

zaopatrzeniowej w zakresie, w jakim co do samych zasad obliczenia emerytury przepis ten nakazuje stosować wyłącznie art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5, a co za tym idzie eliminuje możliwość uwzględnienia okresów „stażu cywilnego” zarówno poprzedzających służbę (art. 15 ust. 1), jak i przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14). Sąd Najwyższy wyraził przy tym pogląd, że interpretacja budzącego wątpliwości zwrotu, użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, przeprowadzona z uwzględnieniem językowych metod wykładniczych nie pozwala na uznanie, iż jego znaczenie jest na tyle jednoznaczne i jasne, że nie wymaga sięgnięcia do reguł pozajęzykowych. Przechodząc więc do wykładni systemowej, Sąd Najwyższy stwierdził, że może ona posłużyć potwierdzeniu obowiązywania w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń. W systemie powszechnym zasada ta znajduje potwierdzenie w regulacji art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego, a także w art. 95 ust. 2 *in principio* tej ustawy, zgodnie z którym przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, to jest żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej.

Analogiczne przepisy znajdują się w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (art. 7), które przewidują, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty w nich przewidzianych z prawem do

emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

W ocenie Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, przy stosowaniu wykładni systemowej konieczne jest również sięgnięcie do kwestii temporalnych, które spowodowały, że doszło do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w zależności od daty powołania do służby. Sąd Najwyższy przypominał, że na mocy pierwotnego brzmienia ustawy emerytalnej żołnierze zawodowi, którzy rozpoczęli służbę po dniu wejścia w życie tej ustawy (1 stycznia 1999 r.), zostali włączeni do powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, natomiast uprawnienia emerytalne żołnierzy pozostających w służbie w tym dniu były określone nadal przez przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób (art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej w jej pierwotnym brzmieniu). Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw wprowadziła jednak do systemu emerytalnego zmiany polegające na ponownym objęciu żołnierzy zawodowych, którzy wstąpili do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., zaopatrzeniowym systemem emerytalnym oraz wyłączeniu ich z ubezpieczeń społecznych, co stanowiło „rewizję” rozwiązania uprzednio przyjętego przez ustawodawcę. Poczynając od dnia 1 października 2003 r., wszyscy żołnierze zawodowi są zatem objęci systemem zaopatrzeniowym, bez względu na datę podjęcia służby. Wejście w życie ustawy zmieniającej z dnia 23 lipca 2003 r. doprowadziło równocześnie do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w odniesieniu do żołnierzy zawodowych, którzy służbę podjęli przed dniem 2 stycznia 2003 r. oraz poczynając od tego dnia. O ile bowiem ci pierwsi zachowali prawo do obliczenia wysokości emerytury wojskowej na dotychczasowych zasadach (art. 15 z uwzględnieniem art. 14 ustawy zaopatrzeniowej), o tyle dla tych drugich, to jest tych, którzy zostali powołani do służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., emerytura wojskowa wynosząca także 40% podstawy wymiaru za 15 lat służby wzrastała „według zasad określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5”, a zatem wzrost przysługującej im emerytury nie mógł już uwzględniać okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę wymienionych w

art. 15 ust. 1 pkt 2-4 ustawy oraz przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14 ustawy). Opisana regulacja wyraźnie wskazuje na to, że skutek zmian dokonanych ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. doszło do wprowadzenia nowego modelu obliczania emerytur wojskowych dla „nowych” żołnierzy zawodowych, powołanych do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., przy czym zmiany te miały obowiązywać na przyszłość i ziścić się w nie wcześniej niż po dniu 31 grudnia 2013 r., gdy pierwsi powołani do służby żołnierze zawodowi osiągną minimalny 15-letni okres tej służby. Tacy żołnierze już w chwili powołania ich do służby znali swoją sytuację prawną po osiągnięciu tego stażu. Wiedzieli między innymi, że wprowadzenie nie będą mogli uwzględnić sobie w stażu emerytalnym mającym wpływ zwiększenie świadczenia jakiegokolwiek stażu „cywilnego”, zarówno poprzedzającego służbę, jak i uzyskanego po zwolnieniu ze służby, jednakże z drugiej strony nabędą prawo do emerytury powszechnej, jeśli zdecydują się na podleganie ubezpieczeniom społecznym i zgromadzą kapitał składkowy, który zostanie „skonsumowany” po osiągnięciu przez nich powszechnego wieku emerytalnego bez względu na długość okresu opłacania składek. Sąd Najwyższy uznał, że systemowa wykładnia użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu „cywilnego” i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od dnia 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej.

Rezultat wykładni systemowej znajduje potwierdzenie również w wykładni funkcjonalnej (celowościowej) art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej. Pośrednio na cel uregulowania zawartego w tym przepisie wskazują bowiem uzasadnienia projektów

zmian ustawowych, z których wynika, że projektodawca nie zakładał możliwości kumulacyjnego pobierania świadczeń z obu systemów. Przyjął bowiem, a założenie to zostało następnie w pełni zaakceptowane i zrealizowane w toku procesu legislacyjnego, że w każdym przypadku osoba uprawniona do emerytury wojskowej oraz emerytury powszechnej, która pozostawała w zawodowej służbie wojskowej w dniu 1 stycznia 1999 r. musi dokonać wyboru świadczenia, które ma być jej wypłacane, również wtedy, gdy wysokość emerytury wojskowej została obliczona wyłącznie na podstawie okresów tej służby, bez „uzupełnienia” jej o zwiększenie wynikające z przebytych okresów składowych i nieskładowych. Sąd Najwyższy w powiększonym składzie podzielił także stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (Legalis nr 1866677), zgodnie z którym dla analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie ma znaczenia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą, co potwierdza powołane w wymienionym wyroku orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Uzupełniając Sąd Najwyższy stwierdził, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z dnia 11 grudnia 2018 r., nr 39247/12 (LEX nr 2626955) i nr 41178 (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie państwa – strony Konwencji o ochronie prawa człowieka - do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której świadczeniobiorcy nie można przyznać jednocześnie dwóch świadczeń. Konkludując, Sąd Najwyższy w powiększonym składzie stanął na stanowisku, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podzielił pogląd prawny wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r. (sygn.

III UZP 7/21), który znajduje zastosowanie także w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Odmienna wykładnia powołanych przepisów dokonana przez Sąd Apelacyjny przemawia za uwzględnieniem skargi kasacyjnej organu rentowego.

Biorąc powyższe pod uwagę na zasadzie art. 398¹⁶ k.p.c. orzeczono jak w pkt 1 wyroku. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. - pkt 2 wyroku.

[SOP]

[ał]